

УДК 330.3: 332.111.4

**РОЗБУДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО
ЗАДОВОЛЕННЯ ЖИТТЄВО ВАЖЛИВИХ ІНТЕРЕСІВ НАСЕЛЕННЯ
УКРАЇНИ: ГАРМОНІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

Бондар-Підгурська Оксана Василівна

к.е.н., доцент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна

Глєбова Алла Олександрівна

к.е.н., доцент

Полтавський національний технічний університет імені Юрія
Кондратюка
м. Полтава, Україна

Юдічева Ольга Петрівна

к.т.н., доцент

Київський національний університет будівництва і архітектури
м. Київ, Україна

Анотація: В умовах глобальної економіки розбудова національної промисловості дозволить не лише створювати нові робочі місця, додаткову вартість, але і шляхом впровадження нововведень задовольняти життєво важливі інтереси (ЖВІ) суспільства. З метою комплексного відображення рівня задоволення українського населення розраховано інтегральний індекс задоволення ЖВІ населення України 2007-2015 рр. різними методами, який охоплює 12 найважливіших інтересів людини на основі адитивної моделі. Визнано адитивну форму як таку, що відповідає нинішнім реаліям. Обґрунтовано, що низький його рівень та тенденція зниження, які сформувалися протягом цього періоду, зумовлені занедбаним станом та

незадовільною якістю продукції національної промисловості. Запропоновано найбільш актуальний напрям її відродження та розвитку – гармонізація вітчизняних стандартів управління якістю з європейськими.

Ключові слова: життєво важливі інтереси, гармонізація, стандарти якості, промисловість, інтегральний індекс, національна промисловість, сталий, інноваційний, соціально орієнтований розвиток.

Роль і значення промисловості як одного із драйверів розвитку національної економіки підтверджує практика господарювання європейських країн. Нині через складну політичну та соціально-економічну ситуацію в Україні, нестабільність стан промисловості перебуває у набагато гіршому стані порівняно із 2008-2009 роками. Валовий внутрішній продукт України у 2015-му становив лише 80% показника до кризового 2007-го. В країні триває затяжне й суттєве падіння промислового виробництва (зменшилося на третину, в 2015-му його обсяг становив загалом по країні лише 66,6 % рівня 2007-го); у 2015 р. в Україні найбільше падіння мало місце у металургії (-16,1%), машинобудуванні (-14,1%) та у хімічній галузі (-15,2%), питома вага промисловості у структурі ВВП скоротилася з 22,6 % у 2010 р. до 20,5% у 2014 р. та близько 20,1% у 2015р. [1,2].

Наочно це демонструють показники індексу промислової продукції 2002-2015 рр. в Україні (рис.1).

Отже, промисловість відіграє важливу роль у розв'язанні актуальних проблем сьогодення, є чинником глобальної конкурентоспроможності національної економіки на основі втілення результатів НТП у вигляді інновацій, а розбудова національної промисловості стає основою незалежності України та її економічного зростання в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку [3].

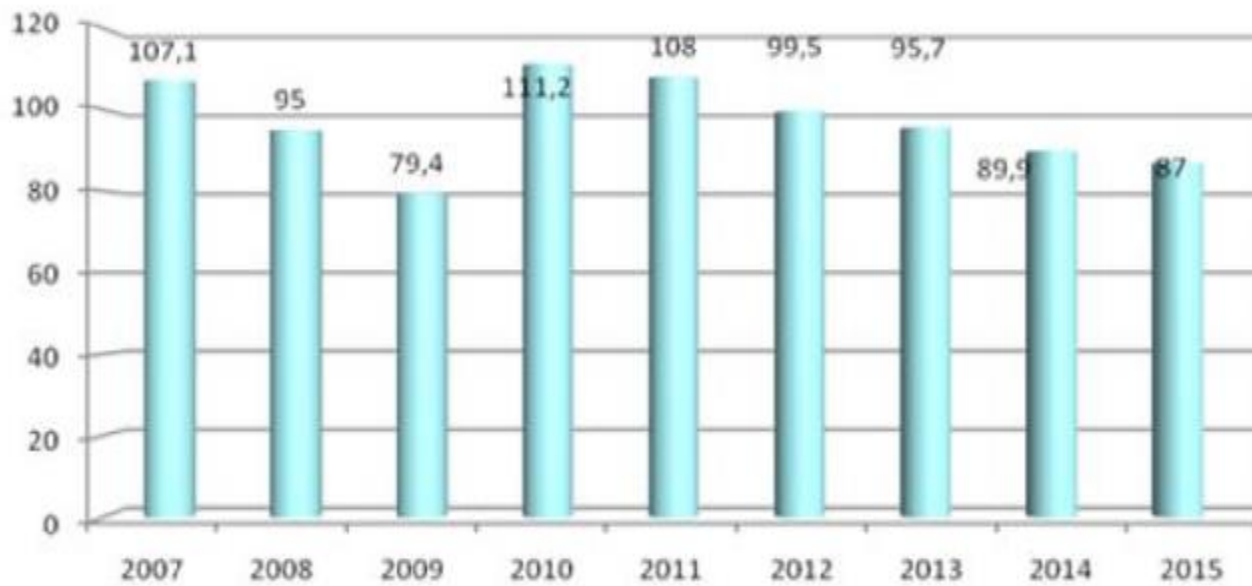

Рис. 1. Індеси промислової продукції (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

Джерело: адаптовано на основі опрацювання джерела [1]

Розбудова національної промисловості нині є найбільш вагомим джерелом і ресурсом задоволення ЖВІ населення України. Зміна її основних показників корелюються зі зниженням якості та рівня життя населення України у 2007-2015 рр. З метою комплексного відображення рівня задоволення українського населення використаємо **інтегральний індекс задоволення ЖВІ населення**, який охоплює 12 найважливіших інтересів людини (на думку фахівців ООН): 1. Стан освіти (рівень і якість), %; 2. Якість медичної допомоги, %; 3. Рівень життя, %; 4. Ідеальна робота, %; 5. Відчуття безпеки, %; 6. Свобода вибору жінок та чоловіків, %; 7. Сприйняття місцевого ринку праці, %; 8. Довіра до людей (з 2013 р. – волонтерська діяльність), %; 9. Громада (задоволеність містом, селом), %; 10. Зусилля по боротьбі з бідністю, % (з 2014 р.– довіра до судової системи, %); 11. Дії по збереженню оточуючого середовища, %; 12. Довіра до уряду, %.

Для цього прорахуємо індекс різними методами із врахуванням максимальних порогових значень із переліку країн членів ЄС ближнього і

дальнього зарубіжжя (Естонія, Польща, Латвія) щодо задоволення ЖВІ населення у 2007-2015 рр., результати опрацювання чого подано на рис. 2 та у табл. 1.

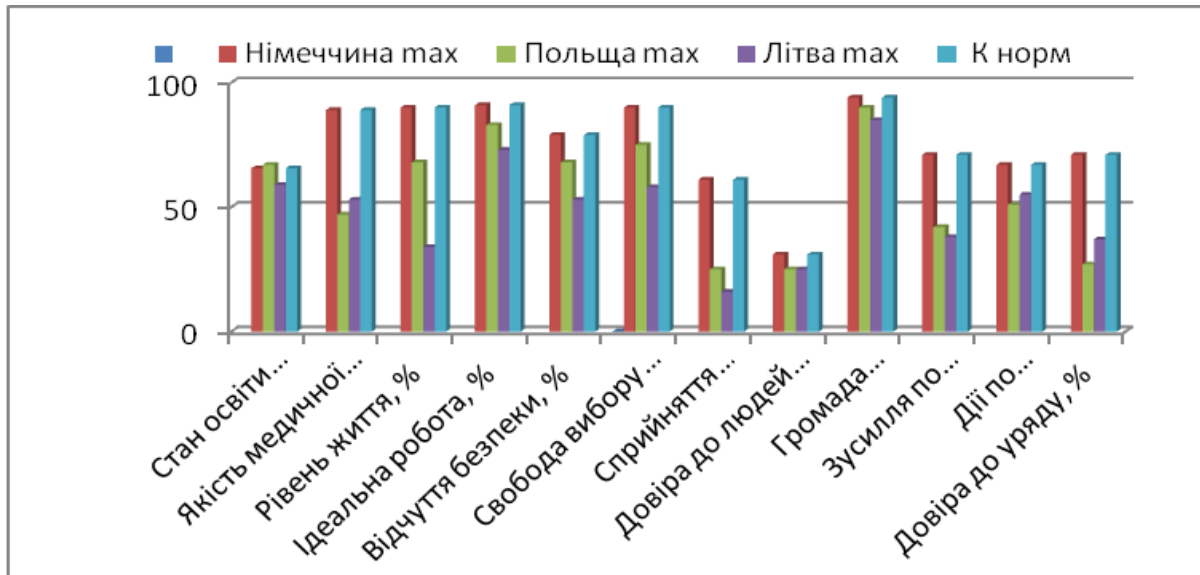

Рис. 2. Формування максимальних порогових значень із переліку країн членів ЄС (Естонія, Польща, Латвія) щодо задоволення ЖВІ населення у 2007-2015 рр.

Джерело: побудовано та розраховано Бондар-Підгурською О. В. на основі даних Державної служби статистики України та Євростату за допомогою прикладного пакету Microsoft Excel.

Таблиця 1

Результати оцінки рівня задоволення ЖВІ населення України 2007-2015 рр. із застосуванням різних методів (індикатори ООН щодо сприйняття добробуту)

Показники (індекси за різними формами розрахунку)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Зміна показника а 2015 р./ 2007 р., %	Відхилення показника 2015 р. від 2007 р., (+,--)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Продовж. табл.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Інтегральний індекс задоволення ЖВІ населення [0;1] (адитивна форма та експертна оцінка)	0,3122	0,3184	0,3142	0,3027	0,3145	0,3095	0,2946	0,26725	0,26325	84	- 0,04895
Оцінка ЖВІ населення різними методами доводить недостатній рівень задоволення ЖВІ українського суспільства. Результати авторського дослідження представлено Інтегральний індекс задоволення ЖВІ населення [0;1] (мультиплікативна форма та експертна оцінка)	0,2664	0,2706	0,2669	0,2569	0,2637	0,2576	0,2488	0,2465	0,2048	76	-0,0616
Індекс загальної задоволеності життям за 10 бальною шкалою, балів	5.1	5.1	5.1	5.1	5,1	5.0	(4.5)	4.0	4,0	78	-1,1
Інтегральний індекс задоволення ЖВІ населення (адитивна форма та метод головних компонент і сквовзаної матриці)	0,723666	0,585656	0,725984	0,724152	0,724484	0,729109	0,589166	0,447027	0,441862	61,06	- 0,281804

Джерело: побудовано та розраховано Бондар-Підгурською О. В.

Результати рівня задоволення ЖВІ населення України 2007-2015 рр. із застосуванням різних методів довели достатньо низький його рівень, що обумовлено занедбаним станом національної промисловості та необхідність проведення структурних та інших змін.

Варто зазначити, що зміна індексів задоволення ЖВІ населення України 2007-2015 рр. за адативною формою та врахуванням максимальних порогових значень країн ЄС (Німеччини, Польщі, Литви) відображають найбільш адекватну подіям тенденцію зниження рівня задоволення ЖВІ населення країни протягом аналізованого періоду, мають чуттєвий характер до економічних і політичних змін зовнішнього середовища та суттєво корелюються із правилом золотого перетину (рис. 3).

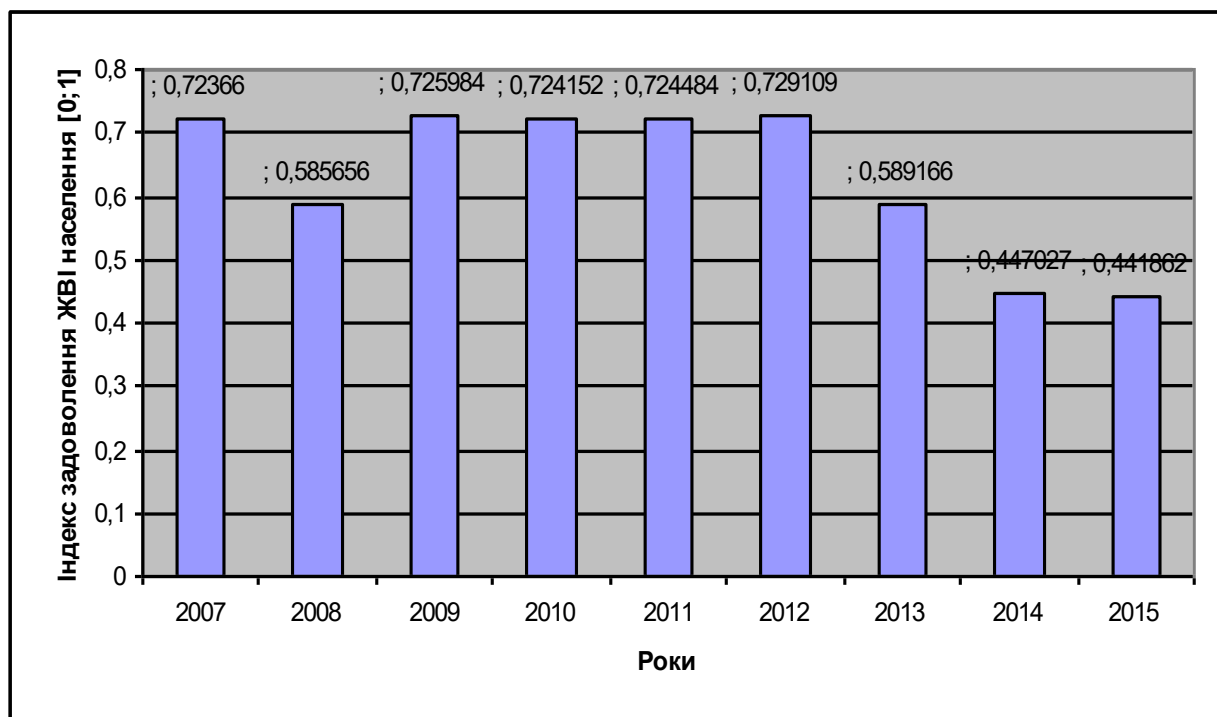

Рис. 3. Індеси задоволення ЖВІ населення України 2007-2015 рр. за адативною формою та врахуванням максимальних порогових значень країн ЄС (Німеччини, Польщі, Литви)

Джерело: побудовано та розраховано Бондар-Підгурською О. В. за допомогою прикладного пакету Microsoft Excel.

Автори вважають, що підвищити рівень задоволення ЖВІ населення цілком реально шляхом гармонізації національних стандартів управління якістю до європейських, які дозволяють не лише забезпечити дотримання необхідних вимог у процесі виробництва, але і сформувати конкурентні переваги національної продукції, структурувати процес виробництва відносно впровадження нововведень і ноу-хау, створювати передумови для поступового зростання промисловості, а також вирішити одну із стратегічних проблем української економіки – запобігання фальсифікації продукції.

Так, за даними експертів рівень фальсифікованої продукції на світовому ринку будматеріалів сягає 5-7 %, а на сучасному ринку України – 10 % [4]. Особливістю вітчизняного ринку є зміна переліку фальсифікованих товарів: якщо раніше традиційно підробляли цементні суміші, лакофарбові матеріали, будівельні клеєві розчини, то нині можна зустріти фальсифіковану високотехнологічну продукцію – металочерепицю, енергоефективні віконні і дверні системи.

На думку фахівців вирішити питання з підвищення якістю продукції і просуванням її на європейський ринок зможе впровадження цивілізованих правил. З 1 січня 2018 р. в Україні відмінили обов'язкову сертифікацію будматеріалів. Таке рішення було прийнято ще у 2015 р., коли передбачалося, що за три роки Україна зможе імплементувати положення Регламенту ЄС 305/2011 [5]. Але сертифікацію відмінили, а зазначений Регламент не встигли імплементувати. Україна отримала практично безконтрольний ринок будівельних матеріалів. За Угодою з ЄС Україна зобов'язалася гармонізувати наші правила з європейськими до 2020 р..

Регламент ЄС 305/2011 є документом, що роз'яснює можливості розміщення будівельних товарів на ринках європейського економічного простору, надає пояснення щодо CE маркування і його використання, вводить спрощені процедури для зменшення рівня витрат виробників, імпортерів, дистриб'юторів. Цей регламент на будівельну продукцію

встановлює нові та більш жорсткі критерії для уповноважених органів, що беруть участь у оцінці та перевірці будівельної продукції.

Відповідно до регламенту CE-маркування проставляється на будівельну продукцію, для якої виробник підготував Declaration of performance (декларацію експлуатаційних характеристик). Якщо виробник наносить CE-маркування на свої вироби, то він бере на себе відповідальність за відповідність продукції заявленій діяльності їх компанії.

У регламенті ЄС 305/2011 значна увага приділена довіллю і безпеці. Аспекти безпеки стосовно довілля відносяться переважно до використання будівельної продукції протягом всього життєвого циклу і небезпечним речовинам, що використовуються на виробництві. Інформація щодо вмісту шкідливих речовин, в першу чергу, обмежена речовинами, що включені до Регламенту (ЄС) № 1907/2006 (REACH) [6].

Всі хімічні речовини, за винятком низки речовин, виведених з-під сфери дії нового Регламенту, повинні бути зареєстровані виробниками або імпортерами у Європейському хімічному агентстві (ECHA). Реєстрація передбачає, що виробники та імпортери повинні надати технічні досьє для хімічних речовин, вироблених або імпортованих в кількості 1 тонни або більше на рік, і звіту про хімічну безпеку (CSR) для речовин, вироблених або імпортованих у кількості 10 тонн і більше.

При цьому наступним споживачам хімічної продукції необхідно буде гарантувати, що їх специфічне використання даного продукту також є зареєстрованим та є визначеним. ECHA також координує проведення поглибленої оцінки рівня небезпечності вже зареєстрованих хімічних речовин компетентними органами держав-членів, яка має на меті визначити речовини з занадто високим ризиком при використанні, що стане підґрунтям для виведення з ринку певних особливо небезпечних речовин або накладення обмежень використання [6, 7].

Таким чином, розбудова національної промисловості шляхом гармонізації національних стандартів управління якістю до європейських

дозволить підвищити рівень задоволення ЖВІ населення України на шляху її економіки до сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна служба статистики України: Національні рахунки України за 2014- 2015 рік URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 22.09.2019).

2. Комплексна оцінка економічної ситуації в Україні у 2014-2015 рр. (частина 1: Загальна оцінка макроекономічної ситуації). ІАС. 2015. URL: <http://iac.org.ua/kompleksna-otsinka-ekonomichnoyi-situatsiyi-v-ukrayini-u-2014-2015-rr-chastina-1-zagalnaotsinka-akroekonomichnoyi-situatsiyi> (дата звернення: 22.09.2019).

3. Бондар-Підгурська О. В. Науково-методологічні засади сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2016. 531 с.

4. Обережно, фальсифікат! Як ринок будматеріалів залишився без контролю якості. URL: <https://pershyj.com/p-oberezhno-falsifikat-yak-rinok-budmaterialiv-zalishivsya-bez-kontrolyu-yakosti-26535>. (дата звернення: 22.09.2019).

5. Regulation (EU) No 305/2011 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:088:0005:0043:EN:PDF>. (дата звернення: 22.09.2019).

6. Regulation (EC) No 1907/2006 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?qid=1532936325230&uri=CELEX:02006R1907-20180509> (дата звернення: 22.09.2019).

7. Bondar-Podhurska Oksana, Glebova Alla, Yudicheva Olha. Quality format of innovational model for development economy in Ukraine: standardization and certification. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2019. Volume 95. С. 200-205 URL: <https://www.atlantis-press.com/article/125917648> (дата звернення: 22.09.2019).